

Motion till riksdagen

1989/90:Ub294

av Birgitta Hambraeus (c)

Tillgång till instrument för strålningsmätning i gymnasieskolorna

Strålningen från radioaktiva ämnen, såsom joniserande strålning, kan inte uppfattas med våra sinnen. Man kan utsättas för en dödlig dos utan att märka det.

Däremot ger den joniserande strålningen lätt utslag på mätinstrument. Myndigheterna hävdar emellertid att det är svårt att tolka vad man har mätt och förbehåller sig rätten att ensamma bedöma mätresultaten.

När stora delar av Sverige förorenades av radioaktivitet efter katastrofen i Tjernobyl, mätte många personer upp alarmerande höga värden i sina trädgårdar. Så ringde till exempel en läkare i Uppsala, med specialisering på strålningsbehandling, till mig och berättade att han hade uppmätt så hög aktivitet i vattenpölar och på blad i sin trädgård där hans små barn lekte, att om lika hög aktivitet hade uppmäts i hans laboratorium, skulle larmet gå. Denna uppgift tog Statens strålskyddsinstitut med ro. När militären på Gotland mätte upp alarmerande höga siffror, menade SSI att det var fel på deras mätinstrument.

De kurser som SSI medverkar i, tycks vara onödigt teoretiska och endast ägna en mindre tid till den praktiska mätkunskapen. Enligt uppgift i Ny Teknik finns det länder där det inte är tillåtet för allmänheten att inneha strålningsmätare. I Sverige verkar det finnas ett intresse av att mystifiera strålningsmätningen, så att vi ska vara beroende av den information som experterna vid vissa myndigheter vill delge oss. Utredningen om beredskapen inför stora kärnkraftsolyckor, som också hade till uppgift att se över utbildningen, riktar fortfarande in sig enbart på myndigheternas kunskap.

Det är emellertid viktigt för förtroendet i samhället att det finns många personer i landet som har tillräcklig kunskap så att de kan kontrollera strålningsmiljön. Behovet av detta är stort.

Radonhusen är fortfarande ett allvarligt problem. Runt Sverige finns gamla kärnkraftverk där olyckor med utsläpp som kan nå Sverige kan väntas. Vi fick till exempel inte förrän nyligen reda på att Greiswald-reaktorn i DDR några mil från Skåne var nära en härdsmälta 1976.

Det är svårt att tro att tolkning av mätresultat skulle vara svårare än att gymnasieelever vid de naturvetenskapliga linjerna skulle klara av att lära sig det.

På marknaden finns nu billiga instrument för mätning av alfa, beta och gammastrålning. Så har till exempel forskare vid Uppsala universitet i bolaget Gam-

madata tagit fram mätsystemet GDM 10, som kopplas till vanliga skoldatorer.

Mot. 1989/90
Ub294

Utredningen för beredskapen inför stora kärnkraftsolyckor har i betänkandet "Samhällets åtgärder mot allvarliga olyckor" SOU 89:86 föreslagit kraftiga insatser från samhällets sida för att höja kunskapsnivån. I detta sammanhang bör också gymnasieskolorna få resurser att köpa in instrument för strålningsmätning, att användas vid den ordinarie undervisningen om joniserande strålning.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om allmän tillgång till instrument för strålningsmätning för gymnasieskolorna.

Stockholm den 25 januari 1990

Birgitta Hambraeus (c)